

GERZSENYI GABRIELLA

Rugibugyi, számovár

GERZSENYI GABRIELLA (1977) Szentendrei-sziget

A vidáman és jótékony eseménytelenségben zajló terhesség egy napsütötte, október végi vasárnapba torkollott, melynek délutánján anyám másodszer is besétált a helyi kórházba. Első alkalommal ugyanis még megnyugtatták, hogy *ne nyugtalankodjon*, és hazaküldték, hogy nincs még itt az ideje. Hanem másodszorra már erélyesebben lépett fel, mondván, hogy üstöllést világra kíván engem hozni. A nyomaték kedvéért apámat is magával vitte, kihasználva a televíziós focimeccs-közvetítésben beálló szünetet. Mert az első félidő alatt még apámtól is csak az elhárításra futotta, hogy anyám ne nyugtalankodjék, mert ki van zárva, hogy valaki önszántából egy focimeccs közben akarjon szülni, és bizonyára a kórházi személyzet sem vélekedik erről másként, hát igazán várhat a szünetig.

Apám igen elszánt focimeccsnéző volt. Elsősorban azokat a közvetítéseket nézte, amelyekben a magyar csapat játszott, hiszen szívvel-lélekkel nekik szurkolt. Másodsorban nézte azokat is, amelyekben a szovjet csapat játszott, hiszen az öntudatos szovjet kollégákkal a munkahelyen meg kellett beszélni az eredményeket, és apám ügyelt, nehogy fény derüljön arra, hogy ő nem elég öntudatos, vagy nem elég szovjet. A szurkolás akkor sikerült leginkább elszántra, ha az apósával és a sógorával szurkolt. Ilyenkor meccsnézés közben kötelező volt üvölni, sőt egymást túlüvölni. Továbbá a bírót szidni, ahogy az már lenni szokott.

Nagymama a meccsek alatt aggodalmas arccal, kezét tördelve mozgott a kipirult férfiak között, és egyre hajtogatta, hogy nem lesz ennek jó vége, a szomszéd Sanyi bácsit is a focimeccs vitte el, szurkolás közben megállt a szíve, Isten nyugtassa. Hanem, ahogy az már lenni szokott, ha akartak volna, se tudtak volna figyelni nagymama aggodalmaira, kéztördelésére és hajtogatására a túlüvöltözés közepette, és nemes egyszerűséggel fittyet hánytak a kilátásba helyezett nem jó végre meg a Sanyi bácsi szívére, Isten nyugtassa. Nagymama aggodalmaira, kéztördelésére és -hajtogatására nemcsak a focimeccsek alatt nem jutott figyelem, hanem úgy általában. Legfőképpen nagyapa hányt mindezekre fittyet, és legfőképpen családi ünnepek alkalmával, kezében a borosüveggel, ha azt hallotta nagymamától, hogy „szívem, ne igyál annyit!”. Különös módon nagymama ilyenképpen épp ellenkező hatást ért el, a borosüveg nagyobb szögben dőlt a nagyapa kezében, a bor jobban megszaladt, és nagyapának mélyebben kellett néznie a pohár fenekére. Ahogy az már lenni szokott.

Anyám erélyesebb fellépése aztán meghozta a kívánt eredményt, így a vidáman és jótékony eseménytelenségben zajló terhesség nem csupán egy napsütötte, október végi vasárnapba, hanem az én világra jövetelembe torkollott. Anyám örömmel vett a kezébe, noha mindjárt két rendellenességet is megállapított velem kapcsolatban. Az első a külsőmre vonatkozott, hogy hogyan is lehet valaki ennyire ráncos és ennyire bordó. Miközben ő azt hitte, hogy minden rendben van. De ez még nem lett volna fejfájásra okot adó körülmény.

Részlet a szerző készülő regényéből.

A másik a nememre vonatkozott, hogy hogyan is lehet valaki ennyire lány. Miközben ő azt hitte, hogy fiú leszek, és akkor apám után Istvánnak lehet majd keresztelni. Így viszont kénytelenek voltak kitalálni egy másik nevet, és a keresztelést halált megvető bátorsággal, odahaza és titokban végző pap a Gabriellát mormolta el felettem. Felfedve csak a szűk család előtt, és semmiképpen nem az öntudatos szovjet kollégák előtt, mert a keresztelő kitudódása aláásta volna anyámék öntudatos és szovjet mivoltát, amit ők éppenséggel elkerülni kívántak. A jámbor papról már nem is beszélve, akinek ki tudja, milyen következményeket kellett volna botor (bátor!) tettéért kiállnia.

Rám nézvést a Gabriella az Istvánnal megközelítőleg azonos kategóriájú név, legalábbis ami a megünneplését illeti. Istvánnak a decemberi köszöntése a karácsonyi hangulatban oldódna fel, augusztusban pedig a Szent István-napi ünnepek csökkentenék a jelentőségét. Gabriellaként a névnap-i köszöntéseim sokáig belevesztek az anyám egy nappal korábbra eső születésnapja körüli felhajtásokba, és még tőle magától (saját szülőanyámtól!) is számtalanszor hallottam a kijelentést: „Jaj, csillagom, téged el is felejtettünk felköszönteni.” De még ez sem lenne fejfájásra okot adó körülmény.

Anyám fejfájása másnap kezdődött. Holott addigra már beletörődött a ráncosságomba és a bordóságomba, mely tünetek egyébként is észrevehető enyhülést mutattak. Beletörődött a lányságomba is – szerencsére, mert e téren enyhülés egyáltalán nem volt észrevehető. Csakhogy az orvos, talán hogy a jótékony eseménytelenségben zajló terhességet és szülést követően mégiscsak hasznosnak érezhesse magát, előállt egy tanáccsal. Nem kevésbé különös tanáccsal mégpedig, mint hogy anyámék szerezenek be egy rugibugyit, és abban szállítsanak haza. A rugibugyi ártalmatlan jószág: nagyméretű bugyogó (ettől bugyi), amely a lábakat terpeszben tartja, miközben kedvére rugdosni azért tud benne a csecsemő (ettől rugi). A terpeszben tartás pedig a csípőízület (vapatető néven is ismeretes) fejletlensége miatt, azt helyrehozandó szükséges.

Ekképpen a rugibugyit anyámék beszerezték, és abban szállítottak haza. Az elkövetkező két hónapra szoros kapcsolatba kerültem vele, éjt nappallá téve együtt voltunk. A szoros kapcsolat mindazonáltal nem volt gyümölcsöző. Suhajda doktor, a körzeti gyermekorvos a hivatalból elvégzett vizsgálatok során elégedetlenségét fejezte ki a két combomon lévő redők közötti, szabad szemmel is észlelhető különbség okán.

Későbbi időkből emlékszem, hogy Suhajda Jancsi bácsi mindig nagyon barátságos volt, ha házhoz jött, cserébe nagyon barátságtalanul fogadtam. Viszonylag gyakran jött, tekintve, hogy tüdőgyulladással, légcsőhuruttal és hasonló nyavalyákkal küzdöttem végig a kisgyermekkorot. Azért volt látogatásainak gyakorisága csak viszonylagos, mert anyám, orvos lévén amúgy is, bármely családtag bármely betegségének idejére felcsapott házipatikusnak, ápolónőnek és kezelőorvosnak. Betegségemből kikúrálendő, követve, de saját szájze szerint értelmezve az orvos utasításait, csatarendbe állította az injekciós fecskendőket, injekcióstűket (ezek nem műanyagból, hanem üvegből és fémből készültek, minden egyes használat előtt egy fémdobozban voltak kifőzendők; vesztemet kétségbevonhatatlanul éreztem, ha a dobozt a tűzhelyen láttam a benne forrongó-bugyborékoló víz mozgatására ugrándozni), a mustárlapokat, a köpölyöző üvegpoharakat, a pálinkás borogatást és egyéb csodaszereket.

Anyám nagyon vehemensen tudott mindenkit kezelni. Kizárólag apámat nem tudta kezelni, mert apám az injekciós fecskendőnek már a pusztá látványától is elájult, ezt követően tehát a kezelés mindössze arra szorítkozhatott, hogy ő az ájulásból valahogyan magához térjen. Megfelelő apai példának te-

hát úgyszólván híján voltam, még iskolásként is, mert apám akkor is elájult, amikor anyám csak egy vitamininjekciót akart beléje szúrni, pusztán demonstrációs céllal, hogy nem is fáj az anyyra. Akkor apám nem volt beteg, a beteg én voltam, az én hátsómba kellett volna beadni a penicillint. Engem nem lehetett a fecskendővel utolérni, úgy rohantam, és elhallgattatni sem lehetett, úgy sikítottam. Apámat viszont, aki gyanútlanul és lassan jött be a konyhából a szobába, könnyen utol lehetett érni, elhallgattatni sem kellett, mert csendben volt, tehát ő ideális páciensnek tetszett az orvos számára. Csak akkor derült ki, hogy mégsem ideális, amikor anyám azt mondta, hogy „Látod, csillagom, apa se fél az injekciótól”, mert akkor apám aléltan belerogyott a fotelbe, és nekem határozottan az volt az érzésem, hogy igenis fél, anyyra fél, hogy meg se mer szólalni. S amíg az események ily váratlan alakulását szemléltem, mégiscsak megálltam egy pillanatra, el is hallgattam, és akkor anyám mégiscsak utolért a penicillinnel, a kezelésem így nem szenvedett csorbát.

Suhajda Jancsi bácsi egy méretes barna orvosi táskát hordott mindig magánál, a nyakában pedig sztetoszkóp lógott. Amint beszélni kezdtem, a sztetoszkópot én hallgatónak hívtam, nekünk is volt otthon, anyám azzal vizsgálta a nagyokat sóhajtó családtagok légzését, elöl-hátul. Két különböző, rácsavarható végződés tartozott hozzá: egy lapos, kerek fém, ami hideg volt a bőrömnek, és sírni kezdtem tőle. Ezért anyám az én esetemben a másikat használta, ami tölcsér alakú volt, a végén fekete műanyag bevonattal. Ezt a műanyag bevonatot még meg is dörzsölte a kezével, vagy hozzádörzsölte a nadrágjához, vagy rálehelte többször gyors egymásutánban. Habár a műanyag nem kellett a bőrön hideg érzetet, sokszor ettől is sírni kezdtem. Akkor anyám gondolkodóba esett, hogy talán nem is a hidegséggel volt a baj, hanem magával a művelettel. Macera volt számomra. Jobb ötlete nem lévén, iparkodott alkalmazkodni a helyzethez, és a síró gyerek tüdejét is meghallgatni: a sírás a levegővétel idejére hang kiadásával nem járt, így anyám a bőrre az előmelegített tölcsérral lecsaphatott, és fülelhetett, hogy hall-e valami rendellenes hörgést a tüdő tájékáról.

A csípőficamom kezelésében – hogy a betegséget nevéen nevezzük – felsőbb szintre kellett lépnünk. Úgy hírllett, a munkácsi kórházban hemzsegnak a szakirányú végzettséggel rendelkező orvosok, hát célba vettük őket. Ehhez le kellett küzdeni mindjárt a közlekedésben megmutatkozó akadályokat. Mi akkor még sorban álló várományosai sem voltunk egy személygépkocsinak, nemhogy tulajdonosai. A nagyszülők biciklivel jártak, a szülők gyalogszerrel. Nagypapa ugyan sokat emlegette, hogy ha neki akár csak egy egyszerű kis Zaporozsec ótója lett vón, arra ő hogy vigyázott vón. De hát nem vót neki olyan. Egy oldalkocsis motorbicikli volt a legtöbb, amit ifjabb korában magának megengedhetett, s ezzel a két lányának is kedvében járhatott, mert az oldalkocsiban utazni egy kört az utca végéig meg vissza, az aztán nagy szó volt.

A munkácsi ortopéd főorvoshoz eljutni doktor Kerekes Pötyi, a család barátja segített, úgy összeköttetései, mint autója által. Pötyi bácsit igen kedveltem. Fürge mozgású, huncut tekintetű, alacsony, de nagyon erős emberke volt, aki mindig vidámságot hozott magával. Más felnőtteket többnyire azért kedveltem, mert édességet hoztak magukkal. Nagymama ugyan váltig hajtogatta a város egykor volt híres orvosának, Linner doktornak az intelmeit, hogy a gyerekeknek savanyúcukorka helyett főtt babszemeket kellene a zsebükben hordaniuk, ám nagymamára, ahogy az már lenni szokott, ebben sem hallgatott senki. Bevett szokás volt a gyerekeket csokoládéval, cukorkával, marmeládéval lekenyerezni. Mert hiába volt nálunk mindig házi sütemény, a bolti csokoládé, a mézes puszedli vagy a nápolyi lekenyerező hatása vitán felül állt.

A marmeládé egy tubusba zárt, híg lekvárféle volt, és éppenséggel kenyérre kellett volna kenni, ám jobban esett a tubusból közvetlenül a szájunkba nyomni bele. A kenyérre más dolgokat kentem. Tejföl, például. Vagy házi szilvalekvárt. Mert nálunk az is volt mindig, házi lekvár. A főtt babot is megettem örömmel a levesben, na de zsebben hordani, az mégiscsak nonszensz lett volna.

Csóválta tudós fejét a munkácsi doktor, miközben vizsgálgatott, ami anyámék előtt igazolta a rendellenességet. Végül terpeszben való gipszrögzítésre adott utasítást. Szüleimnek ez nem volt különösebben ínyükre, nem beszélve rólam. Nemtetszésemet azzal juttattam kifejezésre, hogy az első, gipszben töltött éjszakát elejétől végig tisztességesen átüvöltöttem, és cseppet sem lovagiasan viseltem a rám erőltetett páncélöltözetet. Hol apámat, hol anyámat fektettem – ha nem is a magam testi erejével, de a helyzet adta kényszerből kifolyólag – kétvállra, hogy rajtuk hason kinyúlva elviseljem a szokatlan keménységet és erőltetett testtartást.

Gyanítom, nemcsak a szüleimnek, de a nagyszüleimnek is álmatlan éjszakát okoztam ekkor, hiszen az ő hátsó, udvarra nyíló lakrészüket a mi utcára néző szobáinktól csak egy üvegezett ajtó választotta el. Ennek az ajtónak a létezéséről jó ideig nem volt tudomásom, előtte vitrin állt, benne az ünnepeken használt porcelán és kristály edényekkel, apró szobrokkal, mütyürkéekkel. Gyerekszemmel hallatlanul izgalmasnak láttam, ámbár a hozzáférési jogosultság elnyeréséhez el kellett érnem a kisiskolás kort. Akkortájt viszont már saját vitrinünk is volt, a nappali falát beborító szekrény sor közepén. Apám tömény szeszecskék tartalmazó kicsi üvegeket gyűjtött a felső polcán, s midőn felfedeztem, hogy ezeket nem csupán nézegetni, de szaglászni, sőt olykor megnyalintani is lehet, a nagymama mütyürkéi végleg kiestek a kegyeimből.

Mivel megszökni a gipszből nemigen tudtam, jobb híján maradt a megszokás. Benne éldegéltem egészen egyéves koromig. Fájdalom, de a befektetett energia és az átélt fájdalom nem hozták meg a kívánt gyümölcsöt. Időközben nem készült röntgen, ami megmutathatta volna, hogy hiába lettek a lábaim terpeszben nyuvasztva háromnegyed évig, nem voltak a csontok az anatómiai kívánt helyükön. A gipsz levétele után készült röntgenből bizonyossá vált: a ficam nem óhajtott önszántából a távozás hímes mezejére lépni. Szüleimnek kellett hát lépniük, nem a távozás, hanem a tettek mezejére. Ami nem hímes volt, inkább rögs.

A gipsz okozta csalódás nem a közelben működő kórházakba vezette őket, hanem a határ túloldalára, magyarhonba, ott is mindjárt a fővárosba. A korábbi turistautakon kötött ismeretségekből hasznos információk is származtak (a turistautak magyar állampolgárok számára szerveződtek szovjet földön, amelyekhez többnyire apám csatlakozott tolmácsként és amolyan logisztikai segítőként), nevezetesen, hogy a mexikói úti Weil Emil kórház felé vegyünk az irányt. Igen ám, de hiába állt egymással szoros kötelékben a Szovjet Szocialista Köztársaságok Uniója és a Magyar Népköztársaság, halandó emberfia a határt csak hosszas adminisztratív ceremóniát követően léphette át. Holmi sétafikálást, kéjutazást a hatóságok nem engedtek. Igazolni kellett az utazás okát, célját, anyagi feltételeinek meglétét, a tervezett tartózkodás helyét és idejét, többek között. Apám nővérei közül Jolán ekkortájt már Pesten élt, és hajlandónak mutatkozott a szükséges meghívólevél elküldésére. Ebben kellett vállalnia, hogy a „magyarban” eltöltendő időre nekünk szállást és ellátást biztosít.

Amikor a meghívólevél mellé sikerült az útleveleket is beszerezni, készen álltunk, hogy bőröndökkel megrakodva, vonattal átkeljünk a határon a Csap–Záhony vonalon. Kisebb-nagyobb bőröndökből volt márpedig nem csekély számban. Egy ízben anyám tizenhárom, vonatra felpakolt csomagot számolt

össze, és akkor még nem is számított engem, aki sín- vagy gipszrögzítés nélkül is csak járni képtelen csecsemő voltam. A tiszteletet maguknak parancsoló, de legkevésbé sem érdemlő vámosok előszeretettel kutakodtak ilyenkor a csomagokban, nem átválván az ülések feletti rácsról is lepakoltatni. A csapi vasútállomásra eljutni egy orvos kolléganő, Teri néni közreműködésével sikerült. Narancssárga Zsigulijának műszerfalát – az anyósülésen helyet foglalók rémületére – a következő felirat díszítette: „Kuka utas, vésd az észbe, hogy ne pofázz a vezetésbe!”

Anyám az út előtt lebonyolította a szükséges (az általa legalábbis okvetlenül szükségesnek gondolt) beszerzéseket. Üres kézzel mégsem állhattunk nemhogy az orvos, de a rokonok elé sem! Fel kellett kutatni, milyen portékák kaphatók Kárpátalján, aminek egy magyarországi magyar örvideni tud. Avagy amiről anyám kellő alappal úgy vélheti, hogy azzal a magyarországi magyarnak örömet szerezhet. Valami helyi jellegzetesség, különlegesség. Mi odaát már-már kényszeresen azt hittük mindig, hogy a szamovár minden ajándékok elképzelhető legjobbika. Ki ne szökdécselne a boldogságtól, ha ilyen kivételes teakészítő alkalmatossággal gazdagodhat a háztartása! Ezenkívül voltak porcelán teáskészletek, damasztlepedők, indiai vázák, kristályok a repertoárban. Valami módon jutott ilyesmire is pénz, és jutott ilyesmi is hely a csomagban. Anyám úgy tudott már akkor is csomagolni az ócska bőröndökbe, hogy Mary Poppins szégyenkezve bújhatna el mellette. Az ócska bőröndök barna műbőr szíjai a végsőkig megfeszültek, a legszélső lyukba ért csak bele a csat fémmelyve, s ettől a feszüléstől a lyuk egészen kitágult, önnön méretének két-háromszorosára nőtt.

A kórház főorvosa, a magának a „tanár úr” megszólítást vindikáló Bakonyi Tivadar fogadott bennünket. Meg kell hagyni, megadta a módját. Hiába állt fenn országaink között szoros baráti kötelék, a várakozással töltendő időre ez jótányit sem gyakorolt kedvező hatást. Közel tizenkét órát (reggel nyolctól este nyolcig) kényszerült a végkimerülés szélén álló házaspár egy egyéves csecsemővel a folyosón üldögélve eltölteni. Felsőbbrendűségének biztos tudatában végül mégiscsak méltóztatott minket bebocsátani a szobájába, aminek legnagyobb részét egy sötétbarna íróasztal foglalta el, egyik szélén egy üvegbúra alá zárt, félméternyi csontvázal. Későbbi látogatásaink valamelyikén kötöttem barátságot a tanár úr mindenestül titkárnőjével, Arankával. A hölgy talán értesült Linner doktor főtt babbal kapcsolatos intelmeiről, vagy enélkül is a nyalánkságok varázserejére kevésbé alapozó felnőttek közé tartozott, cukorka helyett egy egérrel ajándékozott meg. Utólag ezt bölcs döntésnek tartom. A cukorka percek alatt elfogyott volna, ellenben az öt-hat centis, bordó (a hátsóján már jócskán kikopott) szőrű, kedves pofájú jószág mind a mai napig az ereklyegyűjteményemet gazdagítja. Átmeneti ideig ugyan óvodás lányom szeretetteljes nyomorgatását is el kellett viselnie, de további néhány, hátsó fertályi szőrszál elvesztését leszámítva nem sínylette meg túlságosan a dolgot.

A bölcs megfontoltság látszatát fokozni hivatott hümmögések közepette a vizsgálat elvégeztetett. Ezt követően a tanár úr felvállalta az általa „kis”-nek titulált műtétet, aminek ugyanakkor a tudományos neve – véres repozíció – ellentmondani látszott a kicsinységének. Hogy az aggodalom szüleim arcán gyülekező felhőit eloszlassa, hozzátette, hogy a kislány a hasonkorúakkal egy időben fog tudni futni, mint a gazella, ugrani, mint a zerge. Ennek hatására szüleim arcáról a felhők odébbálltak, mintha csak elfújta volna őket a szél, és helyükre a bizakodás rózsái költöztek.

A magyarokban tehető rokonlátogatás a Szovjetunió oldaláról két évente egyszer volt csak megengedett (persze minden viszonylagos, és ez ekkép-

pen is hangozhatna: a nagy Szovjetunió úgy szerette hűséges polgárait, hogy külföldi rokonaik meglátogatását két évente egyszer engedélyezte! – mindjárt mily vidámság költözik arcunkra imígyen olvasva), ezért hazautazás helyett jobbnak láttuk Budapesten maradni. Ha már ott vagyunk, tán csak nem fognak visszatoloncolni. Miután engem beköltöztettek a kórházba, anyámék letáboroztak a sógornőnél. A táborozás szó szerint értendő, a csepp szobában némiképp tábori körülmények forogtak fenn. Egyszemélyes fotelágyban egyszerre két ember csak az oldalán fekvé tud aludni, a másik oldalra fordulás előzetes egyeztetést igényel. (Jolánka néne feltehetőleg abból a megállapításból indult ki, hogy a feleség a férj oldalbordája, akkor felesleges a dupla fekhely.) Hogy egyetlen éjszaka leforgása alatt anyámék hány alkalommal folytattak kétoldalú egyeztetést, nem tudható, viszont másnapi gyűrötségük és nyűgösségük – szemtanúk beszámolója szerint – magáért beszélt.

Nekem bezzeg saját ágyam (igaz, rácsos, de ez nem zavart) volt a kórházban, amiben bár kényelmesen elfértem, sehogyan sem találtam a helyem. A kórház dolgozóinak akkori álláspontja szerint a gyereket hagyni kell leválni a szülőről, nem indokolt a kórházban sem látogatni, hadd szokja csak meg az önállóságot. Az önállósodás útjára, hogy, hogy nem, egyévesen még nem kívántam lépni. Így aztán derekasán átbömböltem az egész hétvégét, amit a vidéki barátokat meglátogató szüleim nélkül sínylődtem végig. A sok sínylődésben megizzadtam, megfáztam, és tüdőgyulladásom lett. Adva volt tehát a soron kívüli feladat: vigyének haza, gyógyítsanak meg, és majd utána hozzanak vissza a műtétre. Apám ezen a ponton előzékenyen átengedte az egész fotelágyat anyámnak, és a munkavégzés sürgető hívószavának eleget téve hazautazott a Szovjetunióba.

A műtétre és az azt követő egy hónapos kórházi kezelésre 1978 végén került sor. A személyzet engedett a gyerek önállósodásával kapcsolatos álláspontjából, belátva, hogy vagy beengedik hozzám anyámat kellő gyakorisággal, vagy kíméletlenül és kitartóan üvöltök. A kellő gyakoriság nagyjából a minden nap reggeltől estig bent tartózkodást takarta. Ügyintézés vagy étkeztetési célú beszerzések végett hagyta el csupán anyám betegágyamat. A beszerzéseket többnyire a Mexikói út végén lévő önkiszolgáló étteremben végezte, latba vetve szükség esetén a szovjetek közt szerzett leleményességét. Míg szendvicset vagy süteményt egyszerű papírszalvétában is át tudott nekem szállítani a kórházba, addig a húslevessel már nehezebb dolga volt. Előbb egy közértet kellett találni, abban egy üveg ecetes uborkát vásárolni, az üveg tartalmától az önkiszolgáló étterem végében megszabadulni, az üveget a csap alatt többször kiöblíteni, és az így nyert üres (de még mindig enyhén ecetszagú) üvegbe kért az elvitelre szánt levest. Anyám nem szokta felismerni az előtte tornyosuló akadályokat. Elismerni még kevésbé. Volt, hogy záróra után érkezett hozzám látogatóba. Meg sem fordult a fejében, hogy a zárt rácsos kapunál visszaforduljon, avagy csengőt, kopogtatót keressen. Átmászott a kerítésen, s mintegy lesből tört rá a portásra. Beengedték.

A megoldandó problémák sora korántsem zárult le elbocsátásommal a kórházból. Nem utazhattunk haza, mert még mindig nyögve a két éven belüli ismételt utazás tilalmának terhét, nem jöhettünk volna vissza kontrollra. Anyám elővett hát a tarsolyából (tarsolya legalább akkora volt, mint bőröndje, és abba legalább olyan ügyesen tudott pakolni) egy újabb turistaúti ismerőst, Marika nénit, aki a családjával Baja melletti otthonában szeretettel fogadott. Ha szeretet nélkül fogadnak, akkor sem ment volna tovább anyám egy bokától derékig begipszelt csecsemővel távolsági buszon. Az első, 1979 januárjában esedékes kontrollvizsgálatig itt időztünk hát, majd – mit volt mit tenni – mégiscsak hazatértünk Beregszászba.

Testet-lelket igénybe vevő ügyintézők hosszú sorának eredményeként visszautaztunk Budapestre újabb kontrollra 1979 júniusában. Milyen ajándékokkal sikerült vajon elérni, hogy a Szovjetunió jobban szeressen minket, mint más polgárait, és a kétévinél gyakrabban is engedélyezzen külföldi ronklatogatást? Bizonyára nem számovárral, inkább magyarból származó portékákkal kedveskedett anyám a kárpátaljai ügyintézőknek. Noha a kórházi vizsgálatra nyáron került sor, a tanár úrtól csizmát kaptam ajándékba. Járógépnek nevezték a szörnyű szerkezetet, amire az orvostudomány akkori állása szerint a műtött csípő tehermentesítése végett volt feltétlen szükség. A hosszú, elől-hátul nyitott szárú csizmára emlékeztető alkotmányt a lábamra kötötték. Az ezzel való utazás vonaton, árkon-bokron-határon keresztül megint csak kitörölhetetlen nyomokat hagyott anyám emlékezetében.

A helyváltoztató mozgásban a monstrum meglehetősen akadályozott. Holott semmiképp nem szerettem volna a szüleimnek csalódást okozni, hiszen a tanár úr megígérte nekik, hogy a velem egykorúakkal azonos időben magam is jární fogok. Így aztán minden tőlem telhetőt elkövettem, hogy a dokit se hagyjam hazugságban: kúsztam, másztam, felálltam, amint egy pillanatra lanyhult a felnőttek ébersége, gyakoroltam szorgosan a lépéseket is. Természetesen, a kímélet és a féltés sűrű hálójában nem volt könnyű dolog: cipeltek a szülők és nagyszülők, nyugdíjas nagyapám különösképp szolgálatkésznek bizonyult az erős karjaival és a sok szabadidejével. Ő gondoskodott róla, hogy napi sétámat a kertben megtehessem, beülhessek a hintába, valamint, látókörömet bővítendő, a kertünk végén magasodó kerítés fölé emelkedve az utca, a szomszédos társasház és a hozzá tartozó játszótér életét is tanulmányozhassam. A járógéptől megszabadulást követően aztán valóban járogattam, sántítva. Ez mindenkinek feltűnt, de csodálkozni talán nem is kezdtek rajta, hiszen ha a rugibugyi és a terpeszgipsz hatástalan maradt, akkor különös pimaszság lett volna a járógéptől, hogy éppen ő legyen eredményes.